

LIZDA prasība:

7. Iesniegt Saeimā alternatīvo, apvienoto likumprojektu par augstāko izglītību un zinātņi vai veikt grozījumus likumprojektā “Grozījumi Augstskolu likums”; atsaukt grozījumus, kas nosaka minimālo studējošo skaitu; noteikt, ka koledžas ir augstākās izglītības iestādes; pārskatīt augstskolu padomes funkcijas.

IZM atbilde par LIZDA prasību:

Ministrija ir noteikusi prioritātes attiecībā uz darbu ar normatīvo aktu grozījumiem un jaunu normatīvo aktu izstrādi. Lai nodrošinātu uzsākto reformu virzību, t.sk. struktūrfondu finansējumu jaunā augstskolu iekšējās pārvaldības modeļa ieviešanai, ir nepieciešama šī pārvaldības ietvara nostiprināšana. Darbu pie Augstskolu likuma (AL) un Zinātniskās darbības likuma (ZDL) apvienošanas ir iespējams uzsākt pēc šo grozījumu pieņemšanas.

Grozījumus, kas nosaka minimālo studējošo skaitu ministrija nevar atsaukt, jo Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisija (turpmāk – IKZK) nevirzīja ministrijas piedāvāto redakciju, bet izstrādāja savu redakciju normām par augstskolu tipoloģiju, kas ir konceptuāli atbalstīta (vienlaikus, nav izslēgts, ka balsojot par redakcijām virzīšanai uz 2.lasījumu, notiks diskusijas un tās tiks precizētas, bet tas ir deputātu kompetences jautājums).

Ministrijas virzītās izmaiņas attiecībā uz koledžām nemaina to tiesības un lomu attiecībā uz pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmu īstenošanu, dalību Erasmus+ augstākās izglītības mobilitātes programmās, u.c. aspektiem, kas plaši izdiskutēti gan apspriežot konceptuālo ziņojumu par augstskolu pārvaldības modeļa maiņu, gan Augstskolu likuma grozījumus, gan Profesionālās izglītības likuma grozījumus. Koledžu lomas un pienesuma stiprināšana profesionālās izglītības jomā ir nozīmīga Latvijas tautsaimniecībai nepieciešamo vidējā līmeņa speciālistu sagatavošanai, darba vidē balstītu mācību piedāvājuma attīstīšanai un pieaugušo izglītības programmu piedāvājuma paplašināšanai.

IKZK nevirzīja ministrijas piedāvāto redakciju AL grozījumiem par augstskolas padomi un tās funkcijām, bet izstrādāja savu redakciju. Deputātu un nozares pārstāvju diskusija par augstskolas padomes funkcijām aizsākās 2020. gada 17. novembra IKZK sēdē un turpināsies, apspriežot senāta un satversmes sapulces kompetences, lai rastu labāko balansu šo institūciju funkciju demarkācijā un savstarpējās sadarbības modeļa nostiprināšanā.

LIZDA komentārs par IZM sniegto atbildi:

IZM izstrādātais un pašlaik Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijā ilgstoši izskatītais likumprojekts “Grozījumi Augstskolu likumā” neparedz valsts finansējumu, lai īstenotu vērienīgo augstākās izglītības reformu, kas būtiski maina pārvaldības un augstskolu personāla politiku. Jāpiebilst, ka 1995. gadā pieņemtais Augstskolu likums grozīts vairāk kā 30 reizi, un tas nesekmē augstākās izglītības un pētniecības attīstību. Arī citas nozares organizācijas izteikušas neapmierinātību par Saeimā iesniegtā likumprojekta kvalitāti. Jau 01.06.2020. tika vērsta uzmanība, ka nozares organizāciju un augstskolu iebildumi un priekšlikumi apkopoti uz apmēram 570 lapām, kas neliecina par kvalitatīva likumprojekta izstrādi, iesniedzot to izskatīšanai lēmējvarai. Pašlaik reformai netiek paredzēti resursi, tās īstenošana balstīta uz īslaicīgu Eiropas struktūrfondu finansējumu. Tā vietā, lai Saeimā mēnešiem ilgi

diskutētu par grozījumiem Augstskolu likumā, LIZDA iestājas par vienota augstākās izglītības un zinātnes likumprojekta izskatīšanu.

Sadarbībā ar augstskolām un citām nozari pārstāvošām organizācijām, LIZDA vairākkārtīgi neatbalstīja minimālā studējošo skaita kritērija ieviešanu, lai saglabātu likumprojektā paredzēto zinātņu universitātes, lietišķo zinātņu augstskolas un mākslas augstskolas statusu. Studējošo skaits, īpaši Latvijas reģionos, samazinās, un augstskolām nav iespējams paredzēt plānu studējošo skaita palielināšanai. LIZDA uzsvēra - kvantitatīvā studējošo kritērija noteikšana apdraudēs vairāku esošo augstskolu pastāvēšanu, īpaši to studējošo skaita ziņā nelielo augstskolu, kurām ir specifisks, unikāls izglītības profils, piem., Jūras akadēmija, u.c. LIZDA vērs uzmanību, ka IZM ir tiesīga iesniegt priekšlikumus par minimālā studentu skaita nenoteikšanu. Saeimas kārtības ruļļa 95.panta pirmā daļa nosaka amatpersonas, kurām ir tiesības iesniegt priekšlikumus par grozījumiem likumprojektā vai Saeimas lēmuma projektā, tajā skaitā šādas tiesības ir ministram (5.punkts) un ministra pilnvarojumā ministrijas parlamentārajam sekretāram (6.punkts).

LIZDA savos priekšlikumos vairākkārtīgi rakstīja, ka augstskolām pašām jāļauj lemt, vai veidot padomi kā vienu no augstskolas lēmēj institūcijām. LIZDA norādīja, ka padome nevar būt ar tik plašām lēmējvaras un izpildvaras funkcijām kā tas sākotnēji bija paredzēts. Lēmumu pieņemšanu par stratēģiskajiem, finanšu un saimnieciskajiem jautājumiem var apdraudēt ārējo padomes locekļu nepietiekoša kompetence, attālināta izpratne par attiecīgās augstskolas darbu, kā arī politiski rīcības motīvi. Arī citas nozares organizācijas norāda uz riskiem, ka, ņemot vērā padomes plašās funkcijas, tās varēs ne tikai pārraudzīt attīstību un stratēģiju, bet kontrolēt operacionālo vadību augstskolās. Padomes locekļu atalgojuma nodrošināšana ilgtermiņā izvērsīsies par papildus finansiālu slogu universitātēm un augstskolām. IZM nav sniegusi informāciju par padomju finansēšanu pēc Eiropas Savienības struktūrfondu finansējuma beigām.

Likumprojekta izskatīšanas gaitā LIZDA vairākkārtīgi atbalstījusi Latvijas Koledžu asociācijas nostāju - saglabāt koledžas kā augstākās izglītības iestādes, iestājoties par to, ka koledžām ir jāpaliek augstskolu tipoloģijā kā pilntiesīgām pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības iestādēm, un to loma un funkcijas jānosaka Augstskolu likumā. Koledžu izglītības programmas Latvijā mērķtiecīgi veidotas pēdējos 14 gadus, un koledžu izglītība būtiski atšķiras no vidējās profesionālās izglītības ar mācību metodēm, vispārīglītojošo priekšmetu īpatsvaru, prasībām pedagoģiskajam personālam, kredītpunktu uzskaites sistēmu, licencēšanas un akreditācijas prasībām. Koledžu pakāpeniska izslēgšana no augstākās izglītības sašķēls augstākās izglītības telpu, radīs studiju kvalitātes līmeņa pazemināšanos, koledžu absolventu un īsā cikla profesionālo augstākās izglītības programmu nesaderību ar atbilstošām bakalaura studiju programmām.